

28.5.2014

Maa- ja metsätalousvaliokunta
mmv@eduskunta.fi

Viite: (U 21/2014 vp) <http://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/u+21/2014>

Asia: Ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi sekä tiedonannosta Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle (luonnonmukainen tuotanto)

Pro Luomu ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Ehdotuksen tavoitteet

Uuden lainsäädännön ja toimintasuunnitelman tarkoitus on edistää luonnonmukaisen tuotannon kehitystä ja parantaa sen kilpailukykyä. Tavoitteena on varmistaa reilu kilpailu, sisämarkkinoiden toiminta ja vahvistaa kuluttajien luottamusta luomutuotteita kohtaan. Uudistuksella pyritään selkeyttämään ja yksinkertaistamaan tuotantosääntöjä, erityisesti poistamalla lukuisia poikkeuksia sekä vähentämällä hallinnollista taakkaa. Tavoitteena on myös tehostaa valvontaa ottamalla käyttöön riskiperusteinen valvontajärjestelmä. Kolmansien maiden kanssa käytävän kaupan osalta tavoitteena on yhdenmukaistaa tuonnin edellytyksiä sekä parantaa EU:ssa tuotettujen luonnonmukaisten tuotteiden vientimahdollisuuksia kahdenvälisillä sopimuksilla.

Lainsäädännön tarkoitus ja tavoitteet ovat hyvät ja kannatettavat. Luomutuotannon edistäminen lainsäädännön, tutkimuksen ja erilaisten kehittämisinstrumenttien kautta EU:n tasolla on vahva tuki myös kansalliselle kehittämiselle. Kuluttajien luottamus luomutuotantoon on luomualan kasvun keskeinen kulmakivi. Kuluttajille on helpompi viestiä luomutuotannon periaatteisiin nojautuvista säädöksistä, joissa epäselvyyttä aiheuttavia poikkeuksia on mahdollisimman vähän. Toisaalta poikkeuksista luopuminen vaikeuttaa säädösten soveltamista EU:n erilaisiin olosuhteisiin ja luomutuotannon kehitysvaiheisiin sekä heikentää yritys kohtaista joustavuutta. Nämä seikat voivat johtaa tavoitteiden vastaiseen kehitykseen.

Keskeiset ehdotukset

Suurin osa ehdotuksen sisältämistä muutoksista nykyiseen lainsäädäntöön koskee alkutuotantoa. Merkittäviä muutoksia ja hankaluuksia Suomen luomutuotantoon aiheuttavat muun muassa:

- Tilan koko tuotantoa koskeva luomuvaatimus
- Siementen ja muun lisäysaineiston luomuvaatimus (ei enää poikkeuslupia käyttää tavanomaista)
- Jalostuseläinten luomuvaatimus (ei enää poikkeuslupia hankkia jalostuseläimiä tavanomaisesta karjasta)

Elintarvikeketjun muiden toimijoiden osalta ehdotus esittää, että myös vähittäiskauppa kuuluisi luomuvalvonnan pariin ja muilta kuin mikroyrityksiltä vaadittaisiin ympäristöjärjestelmä. Myös määräaikaikaiset ja yrityskohtaiset poikkeusluvut tavanomaisten raaka-aineiden käyttöön poistuisivat.

Lisäksi ehdotuksessa esitetään, että valvonta olisi riskiperusteita ja luomutuotteille asetettaisiin tavanomaisia tuotteita alhaisempi raja sallituille kasvinsuojeluaineiden jäämille.

Ehdotusten vaikutukset

Alkutuotanto

Toteutuessaan, erityisesti ehdotetussa aikataulussa, alkutuotantoa koskevat muutokset todennäköisesti johtaisivat siihen, että luomupinta-ala ja –tuotanto vähenisivät. Suomessa on yli 800 tilaa, joilla vain pellot on luomussa. Vaatimus koko tilan siirtämisestä luomuun todennäköisesti aiheuttaisi sen, että osa tiloista siirtyisi tavanomaiseen tuotantoon. Luomutuotteiden markkinoihin vaikutus olisi todennäköisesti selvästi vähäisempi, sillä pääosan näiden tilojen tuotannosta ohjautuu tavanomaisille markkinoille.

Pohjoisiin ilmasto- ja maaperäolosuhteisiin soveltuvien kasvilajikkeiden siementen ja muun lisäysaineiston saatavuus luomuna on erittäin epävarmaa, koska pieni markkina ei mahdollista niiden kannattavaa tuotantoa. Tavanomaisen lisäysaineiston käyttökielto estäisi luomutuotannon tuottavuuden paranemista, sillä olisi tyydyttävä vain harvoihin lajikkeisiin, joiden ominaisuudet eivät olisi optimaalisia sadon määrän ja laadun kannalta.

Samoin vaatimus eläinaineksen luomualkuperästä aiheuttaisi huomattavia ongelmia, sillä luomukotieläinten pienen populaation geneettinen eristämisen muusta kotieläinpopulaatiosta johtaisi nopeasti luomueläinten perinnöllisen monimuotoisuuden rajuun vähenemiseen ja eläinaineksen ominaisuuksien ja terveyden heikkenemiseen. Pitkät maantieteelliset etäisyydet lisäävät myös tuntuvasti siitoseläinten hankinnan kustannuksia. Kaikille lihakarjaroduille ei ole tarjolla jalostusaineistoa keinosiemennettäväksi ja keinosiemennyksen käytännön toteuttaminen lihakarjatiltoilla on hankalaa tai mahdotonta.

Muut säädökset

Ympäristöjärjestelmä voi olla hyvä tapa vahvistaa luomun asemaa kuluttajien silmissä. Monet luomualan yritykset pyrkivät jo nyt säästämään energiaa ja vettä ja ylittämään ympäristölainsäädännön vaatimukset. Järjestelmäksi tulisi riittää kansainväliset, jo nyt käytössä olevat järjestelmät. Erilliset, pakolliset järjestelmät lisäävät luomutuotteen kustannuksia ja siten tavoitteiden vastaisesti voivat heikentää luomun kilpailukykyä.

Luomutuotteiden jäämättömyys on tärkeää kuluttajien luottamuksen säilyttämiseksi. Suomessa on hyvät edellytykset tuottaa jäämättömiä tuotteita, joten kasvua hakevan luomuviennin näkökulmasta vaatimus on kannatettava.

Vähittäiskaupan liittäminen kategorisesti luomuvalvontaan ei tue esityksen tavoitteita. Riskinä on, että osa kaupan toimijoista luopuu vähäisestä luomutuotteiden myynnistä ja siten luomutuotteiden saatavuus heikkenee. Vähittäiskaupassa, jossa pääosin myydään valmiiksi pakattuja luomutuotteita, riski väärinkäytöksiin on pieni ja valvonta toteutuu markkinavalvonnan kautta.

Riskiperusteinen valvonta tehostaa valvontaa mahdollistamalla valvontaresurssien kohdentamisen korkeamman riskin toimijoihin ja on siksi kannatettavaa.

Säädösten uudistaminen tarjoaa tilaisuuden esittää muutoksia, jotka Suomen kannalta ovat olennaisia. Suomalaiset saavat tutkimusten mukaan liian vähän D-vitamiinia. Tämän vuoksi suositellaan D-vitamiinivalmisteita ja lisätään maitoon D-vitamiinia. Luomusäädökset estävät elintarvikkeiden täydentämisen, ellei kansallinen lainsäädäntö sitä vaadi. Koska Suomen lainsäädäntö ei vaadi maidon D-vitamiinointia, luomumaitoon ei ole Suomessa mahdollista lisätä D-vitamiinia. Erityinen ongelma tämä on julkisissa keittiöissä, joissa ravitsemussuositusten mukaisesti tarjotaan D-vitaminoitua maitoa. Jotta meijereillä olisi mahdollisuus tarjota markkinoille sekä D-vitaminoitua luomumaitoa että vitaminoimatonta luomumaitoa, EU:n luomuasetuksen tulisi sallia luomuelintarvikkeiden täydentäminen virallisten ravitsemussuositusten ohjaamalla tavalla.

Yhteenveto:

Lainsäädännön rakenteen muutoksen vuoksi ehdotus on vaikeaselkoinen. Koska useita kohtia jää delegoitujen säädösten vuoksi komission päätettäväksi, esitysten todellista merkitystä tavoitteiden saavuttamiseen on vaikea arvioida.

Ehdotus sisältää sekä kannatettavia että luomutuotannon kehityksen kannalta arveluttavia kohtia. Vaikutusten tarkemman arvioinnin ja esimerkiksi riittävien siirtymäaikojen määrittelyä varten tarvitaan tarkempaa tietoa luomutuotannon rakenteesta ja alueellista eroista.

Kauniaisissa 28.5.2014

Pro Luomu ry

Marja-Riitta Kottila

toiminnanjohtaja